PDF-XChange Viewer
Click to buy NOW!
www.docu-track.com

Павла Тичину, нашого геніального земляка, називають «князем української поезії». Цей титул він заслужив своїм непересічним талантом і глибинним баченням сутності речей: того, що відбувається у природі, суспільстві, власній душі. Інша річ – поет не завжди мав змогу говорити правду. Що ж, у таку добу народився. Тим не менш, серед літературної спадщини, яку він залишив, висвічує прометеївський вогонь істини, котрий і по сей день світить людям у найрізноманітніших обставинах їхнього життя, як то мовиться – і в горі, і в радості.

НА ГОСТИНУ ДО ТИЧИНИ

Згадали Поета

...Ми їхали до Тичини з трепетом у серці. Заметеними снігом дорогами пробивалися крізь простір і ніби – крізь час. Їхали в село Піски, що у Бобровицькому районі, де 125 років тому 27 січня у багатодітній сім'ї Григорія Тимофійовича та Марії Василівни Тичин народилося дев'ятеньке дитятко – хлопчик Павлуша, якого природа щедро нагородила абсолютним музичним слухом, хистом до малювання й вивчення іноземних мов і тим, що згодом стало найголовнішим у його житті, – поетичним даром. Їхали, аби віддати данину українському поетові та громадському діячеві,який і в тому, і в іншому досяг вершин, піднявся на Олімп і на Голгофу, та, попри все, залишився людиною.

Ми – делегація письменників від Чернігівської обласної організації Національної спілки письменників України: Олена Конечна, Тетяна Дзюба, Валентина Михайленко і Михайло Кушніренко.

Односельці Павла Григоровича зустрічали гостей хлібом-сіллю перед пам'ятником поетові, розташованому на території Пісківського історико-меморіального музею Павла Тичини, в експозиції котрого почесне місце займає хата родини Тичин. На власні очі побачити куточок села, де народився геніальний поет; походити тими самими стежками, що й він колись ходив; ніби доторкнутися серцем до тих звичайних речей і явищ, які згодом стали незабутніми поетичними образами в його творах... Що може бути святішим для письменника?

Ось так і ми замислено ходили залами музею, вдивляючись в експонати, дослухаючись до слів екскурсовода пані Людмили, котра розповідала про культуру та побут села Піски, страшну трагедію, яка трапилася тут у роки Великої Вітчизняної війни (у грудні 1942-го фашисти знищили більше восьмисот мешканців села, серед яких була і племінниця Павла Тичини Ольга з двома дітьми), показувала акварелі юного Тичини, його особисті речі, рукописи творів.

У родинній хаті над одним із ліжок висить репродукція знаменитої картини Іллі Рєпіна «Запорожці пишуть листа турецькому султану». Пані Людмила розповіла, що в сім'ї Тичин був такий звичай: діти разом із батьком подовгу роздивлялися картину, і кожен висловлював власне припущення, хто саме із зображених на ній запорожців – полковник Тичина.

У сільському Будинку культури на відзначення 125-ї річниці від дня народження славетного земляка відбулося літературно-музичне свято «В поколіннях озовуся», в якому взяли участь музичні колективи Бобровицького району, представники районної влади, переможці районного конкурсу «Добридень тобі, Україно моя!», люди, котрі особисто знали Павла Григоровича. Сам він позирав на земляків і гостей з великого портрета, встановленого поряд зі сценою, – портрета, написаного місцевим художником, котрий навдивовижу точно відобразив суть багатогранної особистості Тичини: широке світле чоло інтелектуала, надзвичайно лагідні й водночас сумні очі, міцно стулені вуста з ледь помітною болісною кривизною в кутиках – як у людини, котра знає більше, ніж може сказати.

Павло Тичина завжди відчував духовний зв'язок із рідним селом. Мабуть, саме цей його прометеївський дух зігрів того дня всіх, хто зібрався в досить прохолодному сільському будинку культури, об'єднав господарів та гостей у велику Тичинівську родину: дзвінку, пісенну, надзвичайно талановиту і – щасливу. А відчуття, скажу я вам, було фантастичне!

Ми, письменники, додали у загальний хор і свої голоси. Чернігівська поетеса, критик, літературознавець, доктор наук, професор Чернігівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені К. Д. Ушинського Тетяна Дзюба розповіла про своє бачення творчості й особистості Павла Тичини та його визначне місце в українській і світовій літературі. Поетеса, прозаїк, краєзнавець, керівник Коропського районного творчого клубу «Первоцвіти Коропщини» Валентина Михайленко зізналася, що давно мріяла побувати на батьківщині великого поета, котрого по-справжньому пізнала не у школі за програмними віршами, а пізніше, коли ознайомилися з його справжніми творами. Пізнала і покохала назавжди! Чернігівський поет-шістдесятник Михайло Кушніренко розповів про особисте знайомство з Павлом Григоровичем під час наради молодих літераторів в Ірпені 1966 року та свої враження про творчість поета. «Ах не смійтеся ви наді мною, не для вас я Вкраїну люблю!..» – прозвучало з уст пана Михайла так, ніби то сам Тичина заговорив зі своїми суддями. І, безперечно, мав би повне право так сказати, адже найбільшим суддею для себе був він сам.

Завершальним акордом урочистого дійства став виступ відомого чернігівського кобзаря-лірника, лауреата Національної премії імені Тараса Шевченка Василя Нечепи. Його незабутня манера виконання й могутня енергетика сколихнули залу, наповнили душі присутніх відчуттям, що ми «єсть народ, якого правди сила ніким звойована ще не була». І народ відгукнувся шквалом оплесків!

...Ми вклонилися могилам батьків Павла Григоровича Тичини, похованих у центрі Пісок, біля церкви, неподалік від музею; тепло подякували Марії Петрівні Герасименко, начальникові відділу культури і туризму Бобровицької райдержадміністрації, організаторові й натхненниці літературно-музичного свята, яке залишило незабутні враження в наших серцях, і вирушили у зворотній бік, до Чернігова. На душі було піднесено та радісно. Адже ми везли із собою невловиму частинку тичинівського світу: оту незбагненну таїну, яка згодом вимальовується у яскраві образи й відчуття співпричетності до глибинного розуміння сенсу світобудови. А якщо просто – вихлюпнеться у натхнення, таке необхідне кожній творчій людині!

Олена КОНЕЧНА,
голова Чернігівської обласної організації Національної спілки письменників України

ВШАНУВАЛИ ГЕНІАЛЬНОГО ЗЕМЛЯКА

125-річчя від дня народження нашого геніального земляка – Поета Павла Тичини – чудово й оригінально відзначили в обласній універсальній науковій бібліотеці імені В. Г. Короленка. Співробітники підготували літературно-музичну композицію, в якій цікаво та відверто розповіли про невідомого Тичину – про його перше прекрасне кохання, що спочатку окрилило юного поета, а потім стало душевною раною на все життя. Про муки й терзання щирого патріота України, який змушений був увесь час пристосовуватися до жорстокого, лицемірного, несправедливого режиму спотворення дійсності, несвободи, тотальної цензури та приниження людської гідності.

Автор пронизливого вірша про Героїв Крут, знаменитих «Сонячних кларнетів» та заборонених на цілі десятиліття поезій, зокрема збірки «Замість сонетів і октав», уславлений директор Інституту літератури Національної Академії Наук України, згодом – міністр освіти та голова Верховної Ради України, – це все він, Павло Тичина, котрий, за спогадами його друзів-письменників, зовсім не хотів бути державним радянським діячем, однак не мав вибору... Втім, Поет щиро любив рідну землю, своїх земляків, співучу українську мову і, як міг, підтримував молодих талановитих письменників – багатьом просто давав власні гроші, не афішуючи благодійність, розуміючи, як складно заробляти на життя обдарованим студентам.

Власне, на святі не було жодного виступу – демонструвалися зворушливі кадри з документальної кінострічки про закоханого Павла Тичину «Земне останнє цілування», вірші Поета, пісні, музика, спогади сучасників... Усе це дивовижним чином поєдналось у багатогранну композицію, достойну пам'яті нашого генія. Сценарій вечора створила співробітник бібліотеки Валентина Куценко, яка майстерно втілила його разом зі своїми колегами Анастасією Ширмановою, Мариною Оксьоменко, Яною Петруняк, Світланою Сучковою.

У яскравому дійстві взяли участь директор обласної універсальної наукової бібліотеки імені В. Г. Короленка Інна Аліференко, голова Літературної спілки «Чернігів», головний редактор журналу «Літературний Чернігів» Михась Ткач, голова обласної організації Національної спілки письменників України Олена Конечна, поет Володимир Сапон...

А президент Міжнародної літературно-мистецької Академії України, письменник і наш колега – журналіст «Деснянської правди» Сергій Дзюба урочисто вручив наприкінці цього хвилюючого свята почесну нагороду Академії – міжнародну літературну відзнаку імені Пантелеймона Куліша – нашій землячці, чудовій українській письменниці Ларисі Ткач – за книжку віршів «Кришталева роса».

Сергій КВІТНИЦЬКИЙ

На війні

МИХАСЬ ТКАЧ НАПИСАВ КНИЖКУ ПРО УКРАЇНСЬКИХ БІЙЦІВ

«Зойк сови» – так називається нова книжка відомого українського письменника Михася ТКАЧА, до котрої увійшли оповідання про тривожне сьогодення, нелегкий час для нашого народу – новітню війну, яку нав'язала нам Росія на Сході України, про патріотів, їхню мужність і біль матерів. Отож пропонуємо вашій увазі одну з новел, створену за реальними подіями.

ЗОЙК СОВИ

Незбагненним видавалося Іллі те, що з ним трапилося. Бачити себе таким, яким став, який є, відчувати, що твоє тіло не придатне до повноцінного існування, було не з легких випробувань, віртуально складне. Тепер він не весь, а тільки половина – ні стати на повний зріст, ні зістрибнути з ліжка. Хіба що покотитися, як відомий персонаж із народної казки «Колобок» і то тільки згори. Ця іронія з'являлася у Іллі не раз. Він ніяк не міг змиритися з цим моторошним становищем, принаймні пристосуватися до нього. Час губився десь за стінами палати, плелися чергами думки – щодня, а то й безсонними ночами, тужні, докучні, в уяві відтворювалися часом події минулого, повторювалися, доповнювалися – і з цього складалося його життя у шпиталі. Та хоч воно народжувалося з пережитої реальності, однак було вже минуле, дещо ілюзійне, уподібнене до кошмарного сну. Йому страшенно не хотілося показуватися таким, як є, на люди: комплексував, малів, упосліджував себе невиправдано, однак вельми кортіло потрапити додому. Просився – і лікарі на це зважили.

Ще звечора Ілля дізнався, що його мають виписати завтра. Як тільки почув це, то помітно розхвилювався. Але не так радість пройняла бійця, як бентежна хвиля, що останнім часом не раз підступалася...

Була вже ніч, а він ніяк не міг заснути, перекочувався з боку на бік, як це не було йому тяжко, боліли ще не загоєні до кінця рани. Довго лежав горілиць – уявляв домівку Дивився у потьмарену стелю палати, а перед очима бігла, хвилюючись, через околицю стежечка до хати, жовтів під голубим небом клин поля за селом. Десь у надвечір'ї ніби вчувався тривожний крик сови. І людські голоси віддалено бриніли, як обірвана струна, смутком у серці.

І на мить не виходила з голови Катря. Бачив її то журливу, то осяйну, коли схилялася над дитиною. Пам'ять вихоплювала з пітьми всілякі подробиці з їхнього майже трирічного спільного життя, згадував, що говорила, коли провідувала. Мучився від того, що тільки один раз навідалася, спочатку, як тільки потрапив до шпиталю, потім зателефонувала через кілька днів, відтоді більше не бачив і не чув її – наче у воду впала. І що сталося – не знає й досі. Було, запитував не раз матір, а та щоразу говорила одне: «Хворіє, сину...» І сестра повторювала її слова й відводила очі. Але Ілля мало в це вірив. Відчував: вони щось від нього приховують. «Відцуралася..?» Від цієї думки, яку вже сприймав цілком реальною, стало прикро і тяжко на душі.

Довго лежав із розплющеними очима. Десь у коридорі горіла одна тьмяна лампочка, від неї через прочинені двері ледь-ледь проникало світло до палати, снувався морок, а з протилежного боку, куди не досягало світло, стояла темрява.

Палата була переповнена бійцями, багато з них тулилися на приставних ліжках – поранених підвозили щодня. Повітря видавалося тяжким, запаморочливим, насичене випарами медикаментів. Хтось із хлопців, щойно перевезених із реанімації, тяжко дихав, стогнав. Трохи далі чути було раз по раз відчайдушний голос: «Мамо! Мамо!» Боєць марив, просив допомоги, але до нього ніхто не підходив.

Ілля мав би вже звикнути до подібного. За шість місяців перебування на передовій набачився людських страждань: не раз, було, бійці, покалічені осколками мін, помирали на його очах у неймовірних муках. Мав би звикнути, але цього не сталося. Завжди в таких випадках не стримував сльози, відчував невимовну провину від того, що не може хоч чимось зарадити побратиму. І зараз тут, у шпиталі, стогін пораненого бійця і слова «Мамо! Мамо!» викликали у нього співчуття. Ворухнувся, хотів підвестися – і завмер. Збагнув свій трагічний стан – серце стислося від безсилля. Думки завирували над ним. І такі обтяжливі, вразливі, як у негоду вітер.

Лежав непорушно – бачилося вже вкотре поле бою...

...Небо розсікли спалахи, як у грозову ніч. І міни падали й вибухали зовсім близько біля блокпосту. До мін додавалися гарматні постріли. Осколки шматували захисні споруди, впивалися у навколишні дерева, тварин, людські тіла. Земля з уламками злітала вгору, проймала небо. На мить постріли вщухли, вчувся гул танка – бандити йшли на прорив. Ілля помітив їхні зеленкуваті постаті, схожі на роботів, удалині, в пасмах густого диму. Ті постаті то висовувалися, то ховалися за броньовану машину, яка швидко рухалася на лінії розмежування. Уже були за кількасот метрів від укріплень, а команди атакувати не було. Нерви у хлопців не витримували – зривалися у відповідь кулеметні черги.

Нарешті очікуване: «Вогонь на ураження! Атакувати!»

Ілля вискочив із укріплення з гранатометом перший. Навіть не присів, а на повний зріст кинувся вперед...

«Я ніколи не боявся смерті, хоч життя могло обірватися щомиті. У такі хвилини не оглядався назад, не задумувався — не мав на те часу», – мимохіть подумав.

...Ворожі снаряди вже вибухали на околиці Авдіївки, горіло кілька дерев'яних споруд. Бійці з 93-ї бригади під прикриттям мінометів рухалися до лінії зіткнення. Шаленів дико ворог – стояла суцільна канонада. Від автоматних черг та вибухів протитанкових гранат дзвеніло у вухах. Зовсім близько диміла одна ворожа потвора. Ілля бачив, як попереду падали і не підводилися проросійські бандити: тіла лежали ниць на сплюндрованій ними землі – їх було багато. «Української землі захотіли – то їжте...» – промайнула блискавично думка.

Вибух за спиною змусив Іллю мимоволі оглянутися – у повітря злетів мінномет разом із уламками ящиків від боєприпасів і шматками начебто людського тіла...

«Микола!?» – зойкнув Ілля – і забракло дихання. Хлопці вже з його батальйону дещо подалися назад, тільки він лишився попереду, схоже – потрапив у пастку. Ворожий танк рухався прямісінько на нього: був на відстані не більше п'ятдесяти метрів. Ілля присів – іще мав заряд – і вистрелив із гранатомета, але не пошкодив ніяк залізного звіра. Уже мав різко сахнутися вбік, та враз передумав: якась невидима сила зупинила цей намір. «Бойовики рухаються за танком! Скосять гади!» Тоді кинувся назустріч танку і впав перед ним у невелику проорану снарядом ямку. Сподівався, що водій не зможе побачити його за десять метрів через оптичні прилади. Але той помітив і спрямував танк на бійця...

Ілля зіщулився, заплющив очі і затамував подих. Навіть не встиг подумати щось, як ворожа потвора опинилася над ним, від неймовірної ваги посунулася земля, затріщали кістки ніг і рук...

Від згадки стало моторошно в ліжку...

...Танк повзав по ньому сюди-туди, крутив гусеницями, розчавлюючи та затоптуючи тіло глибоко в землю. Нестерпний біль проймав усе єство, дедалі тяжче було дихати. Вмить Ілля наче кудись провалився – зникли всі відчуття. Знову з'явився біль – негострий, якийсь приглушений, але ворухнутися не зміг. «Я живий! Тільки не знаю, де моє тіло, чи є ноги і руки? Як вибратися звідси? Тут наші чи бандити?» Прислухався. Раптом долинув гуркіт двигуна, зацокотіла гусениця... «Вернувся! Хоче, гад, потоптатися ще раз...» – здогадався. Але страху вже не було. Поволі насунулася багатотонна потвора, затим відчув над собою глухий вибух, від чого струснулася земля разом із ним, настала тиша... Тепер блукав у якомусь передмісті, де були в жахливому стані будинки, правильніше – їх не було, тільки бачив розтрощені дахи, повибивані вікна, чорні закопчені стіни, пробиті снарядами, посічені осколками дерева. Все було чи то в тумані, чи в диму. І тиша – як у пустелі. Тільки біля купи сміття порпалася в якомусь лахмітті жінка. Враз підвела голову – обличчя було у крові, глянула на Іллю, довго дивилася, затим озвалася: «Що ви тут робите? Йдіть звідси! Вас не буде – не буде цього лиха. Житимемо і без вас, самі». Іллі стало боляче від почутого. «Вона хоче, щоб я відмовився від своєї землі? Ніколи! Все буде Україна! Очистимо від бандитів Донбас», – подумав і запитав: «Ви віру втратили?» «Ми втомилися вірити, – почув. – Що здобули на майдані? Вас лопушнули. Ви там програли, а ми тут. А Дебальцеве – то був жах. За що вмираєте? За тих, що ходять у генеральських мундирах?» – жінка дістала з лахміття якусь тканину і витерла нею закривавлене обличчя. Ілля хотів заперечити жінці, проте не встиг, бо та враз кудись зникла, а з нею – поруйновані будівлі. Туман відтіснив довкола дим, на передмістя насунулася суцільна пітьма. А над ним, угорі, хтось озвався: «А що з тими бандитами робити?» І інший голос: «Витягніть їх із башти й покладіть подалі від танка». І щось сказав нерозбірливе, а потім: «Як мені доповіли, під ним боєць із нашої роти, з позивним «Сова». Можливо, живий. Знайдіть тягач, треба швидше відтягти цю російську розвалину».

Те, що він є, не зник із цього світу, Ілля відчув знову вже в палаті. Коли розплющив очі, то побачив білий халат і русяві коси – над ним схилилася худорлява дівчина, років двадцяти, яку звали просто – Валя. Дівчина з перших днів, як тільки Ілля потрапив до шпиталю, опікувалася ним. Не тільки обробляла рани, бинтувала, а й за відсутності рідних – матері та дружини – слідкувала за тим, аби він гарно попоїв, не втрачав надії на одужання. Умивала щоранку, обтирала рушником обличчя і груди, розчісувала, навіть голила сама. Після чого завжди говорила: «Іллюшо, ти такий гарний, що закохатися можна». Спало на думку, як вона недавно запитала: «А де це поділася твоя Катря?» І повела поглядом якось дивно.

Після згадки про дружину довго лежав із думками про неї, ніяк не міг угамувати свою тривогу. А коли під ранок непомітно задрімав, то крізь сон почув голоси:

– Боєць із позивним «Сова» проситься додому. У нього щось незрозуміле з дружиною. Випишемо. Необхідна реабілітація.

– А як із ногами?

– Долікується у місцевому шпиталі. В Чернігові.

Ілля розплющив очі, повів поглядом. У палаті, крім хворих і технічки, що протирала підлогу, нікого не було. У вікно вже заглядав ранок своїми синіми очима, але багато бійців, яким не так дошкуляли рани, ще спали. «Приснилося?» – здивувався. На мить зімкнув повіки, однак шерех змусив його розбуркатися – сяйнули білі халати. Біля його ліжка стояла група лікарів, поруч – медсестра Валентина, дівчата-волонтери, яких він усіх добре знав, звик, як до рідних. І все ж трохи розгубився, зніяковів.

– Ну що, козаче, з позивним «Сова»? Бачу, не спав і цю ніч. Як самопочуття? Готовий на фронт? – озвався головний трохи жартома, притуляючи долоню до його чола.

– Душа рветься, лікарю!

– Тоді телефонуй матері і – збирайся. У дівчат є для тебе гарний сюрприз. Скажу по секрету – придбали коня. Біжи, Валю, – глянув на медсестру лікар, – заведи його сюди.

Дівчина вискочила в коридор і по хвилі закотила до палати візка.

– Новенький, імпортний, із усіма зручностями... – промовив хтось.

На обличчі Іллі, може, вперше відтоді, як потрапив у біду, промайнула ледь помітна усмішка.

Ближче до обіду, як усі процедури було пройдено, дівчата-волонтери перенесли Іллю з ліжка до візка і покотили з палати на вихід. Услід дивилися лікарі й медсестри – ледь не весь персонал зібрався.

– Боже ти мій, такий юний, красивий хлопчина, а вже без ніг, – мовила співчутливо старенька санітарка. – І хто цю війну придумав? – зітхнула.

Ілля почув її слова, але вони не розчулили його. Оглянувся, підняв ліву долоню, бо правою не володів, стиснув її в кулак на знак вдячності і прошепотів:

– Нарешті!..

У дорозі не міг позбутися хвилювання. Серце стугоніло, збуджене дихання розтинало груди. Після шестимісячного перебування на передовій і чотиримісячного — у шпиталі він повертався додому – без ніг і правої руки, з багатьма шрамами на тілі, які достатньо не зарубцювалися й відчутно боліли. Ще треба би полікуватися, але згадка про Катрю боліла йому дужче, ніж рани. Навіть радів, що його не стали тримати у шпиталі – виписали. «Вдома не пропаду. Поки що нема протезів, але є візок. Лежати не буду, як колода. Рухатимуся. В гарну погоду можу і до лісу проїхати. Якось буде», – тішив себе думками. Нараз перед очима з'явилися хлопці-побратими, яких утратив там, на фронті. Згадував їхні імена, позивні, приглядався до кожного обличчя. Від думки, що він уже ніколи з ними не зустрінеться, не потисне руки, серце стислося. «Вибачте, друзі, що ви вже там, – прошепотів, – а я ще тут... Мені повезло».

Ілля глянув у вікно, за яким проглядалося осіннє поле, обвітрене, голе, в думках було своє обійстя. «Тракторець стоїть серед двору і буде стояти... Що з ним робити – продати? Воно, як будуть протези, то їздитиму. Діждатися б літа... На морі тільки один раз був», – чомусь подумав. Далі уявив ліс, у якому з дитинства мало не щодня бував. До нього від села – рукою подати. Бачився за рудкою його зовні знайомий силует у синюватій імлі, відтак блукав уже в ньому протоптаними стежками, просіками, на галявах, доглядався залюбки голубого неба, що над соснами кружляло високо вгорі, усіяне білими хмарками. Від тої уяви озвалося щось зворушливе й бентежне в душі. «Як я скучив за ним!..» Іллі неймовірно закортіло хоч на хвилинку заскочити в його чарівні тенета. Хоч на мить відчути – і запах свіжої глиці, і шелест дощу в густій кроні, і втаємничений шелест листя задумливих осик.

І квітучі луки, що починаються відразу за його садом, уявив. Де ще недавно, позаминулого літа, з Катрею топтав нові стежки у видолинках. Вона була така піднесена, сміялася безпричинно, тікала після поцілунку від нього і падала у густу траву... Згадка про те неповторне літо помітно вивела його з рівноваги. Засіли в голові мовлені Катрею слова, коли принесли повістку: «Я заховаю її... У мене погані передчуття». І те, що сказав у відповідь: «Не здумай! Піду добровольцем».

Валентина, що супроводжувала бійця в дорозі, торкнулася його плеча. «Іллюшо, будь веселішим, відкинь думки. Все буде добре». Весь час намагалася якось розважити хлопця, відвернути увагу від непередбачуваного: жартувала, розповідала цікаві історії і кумедні випадки, які чула від поранених бійців, але відволікти його від наболілого не могла. Ілля, було, заплющувався, змушував себе заснути хоч на хвилинку, щоби позбутися настирливих думок, однак це не вдавалося. Перед очима була Катря. І слово «зрада» відлунювало в заплутаній свідомості, як дзвін, завдавало відчутних мук серцю, котре ніяк не хотіло повірити в це. «Я люблю її... А якщо так – хай!» – заспокоював себе, але за всю дорогу, аж поки не заскрипіли гальма біля його обійстя, розвіяти над собою тяжкі пасма думок не зміг.

Вечоріло. Над обрієм підводилися хмари, падали поодинокі, як сльози, краплі дощу. Незважаючи на це, біля двору товпилися односельці. Були тут і друзі – хлопці й дівчата, серед яких Ілля виріс, жінки навіть із сусідніх вулиць, зібралася дітвора.

Ще з машини Ілля встиг помітити біля воріт матір без хустини, з його сином, на його подив – сивочолу, поруч – розчулену сестру, що тримала квіти, до них тулився сусід Петро, інвалід-афганець. Катрі серед них не було. Обличчя у нього помітно відмінилося, не міг приховати хвилювання.

Коли Іллю винесли в інвалідній колясці зі «швидкої», то юрба наче завмерла. А діти враз загукали:

– Дядя Ілля – герой! Герой!

Хтось зааплодував. Мати, що тримала на руках дворічного внука, кинулася до Іллі.

– Синочку! От і діждалася... – мовила і запнулася – на очах з'явилися сльози. Трохи оговтавшись, озвалася до внука: – Михайлику, твій татко повернувся з АТО. Ти вгадав його? Пізнав?

– Пізна-ав! – протягнув хлопчина і притулився до батьківської щоки дитячими губами.

– А де ж Катря? – не стримався Ілля. – Чому її немає? Мамо, чого мовчиш, скажи, що відцуралася нас?

Мати розчулено дивилася на сина, а говорити щось не наважувалась. Очі пригасли, заволоклися туманом, губи ворушилися, помітно тремтіли. Озвалася сестра:

– Іллюшо, її немає серед нас. Бог забрав... Гроза була, а вона бігла від сажалки, хотіла трубу закрити, то блискавка уразила...

А перед тим мені сон приснився: наче виходжу на вулицю, а Катря у повітрі летить. «Що це з тобою? Куди ти?» – питаю. А вона каже: «Зараз полечу в небо, і ні ти, ні Ілля мене не побачите». Вибач, братику, що не сказали тоді, як лежав у шпиталі. Ти б цього не витримав.

Ілля якось обм'як, занімів, наче його уразило тією блискавкою. Світ ніби відступив, зник, як міраж. І минулі нестерпні болі, криком викрикувані, залягли в німоту. Інше, набагато тяжче, насунулося, мов гусениці ворожого танка, на покалічені груди. «Бог забрав її... Забрав багато моїх друзів. Він знає, для чого це зробив. Але залишив мені життя. Значить, я потрібний іще буду на цьому світі...» – подумав. Тулив міцно лівою рукою, бо правою не володів, до себе сина, цілував його безперестанно, ще до кінця не збагнувши, дійсність це чи сон, а перед ним обличчя Катрі квітувало блаженним світлом у білому тумані...

Михась ТКАЧ